ROVANIEMI

Suunnitteluohje

Talousarvio 2021

8.9.2020
Kaupunginhallitus

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto ... 1
1.1 Talousarvion suunnitteluohjeen tarkoitus ... 1
1.2 Talousarvion ja taloussuunnitelman laatimisen velvoite ... 1
1.3 Talousarvion tehtävät ja rakenne ... 1
1.4 Talousarvion valmisteluaikataulu ... 2
1.5 Talous- ja henkilöstösuunnittelun vuosikello ... 3
2. Organisaatio ja johtamisjärjestelmä ... 4
2.1 Budjettirahoitteiset tehtävät ... 4
2.2 Kohderahoitteiset tehtävät ... 4
2.3 Osallisuus ja vaikuttaminen ... 4
3. Talouden tavoite ja talouskehykset ... 5
3.1 Yleinen taloudellinen tilanne ... 5
3.2 Rovaniemen talous ... 5
3.3 Käyttötalousosa ... 6
3.4 Sisäinen liiketoiminta ... 7
3.5 Tuloslaskelmaosa ... 7
3.6 Investointiosa ... 8
3.7 Rahoitusosa ... 10
4. Henkilöstö ... 11
4.1 Henkilöstösuunnittelu ... 11
4.1.1 Henkilöstösuunnitelmalomakkeen täyttäminen ... 12
4.1.2 Koulutussuunnitelmalomakkeen täyttäminen ... 12
4.2 Henkilöstökulut ... 13
4.2.1 Palkat ... 13
4.2.2 Lomarahat ... 13
4.2.3 Henkilösivukulut ... 13
4.2.4 Eläkekulut ... 13
4.2.5 Muut henkilösivukulut ... 14
4.3 Henkilöstösivukulujen budjetointi vuodelle 2020 ... 14

5. Konserniyhtiöt ja -yhteisöt ... 15
5.1 Kuntakonsernin johtaminen ja talousohjaus ... 15
5.2 Konserniyhteisöjen tulostavoitteet ... 15
6. Taloutta ja toimintaa koskevat ohjeet ja säännöt ... 16
6.1 Lainsäädäntö, kansalliset suositukset ja periaatteet ... 16
6.1.1 Resurssien jako tehtäville ja hankkeille ... 16
6.1.2 Tasapainoperiaate ... 17
6.1.3 Brutto- ja nettoperiaate ... 17
6.1.4 Suorite- ja realisointiperiaate ... 17
6.1.5 Täydellisyysperiaate ... 17
6.1.6 Kehysbudjetointiperiaate ... 18
6.2 Kaupungin hallintosääntö ... 18

TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1. Talousarvion valmisteluaikataulu ... 2
Taulukko 2. Tulo- ja menolajien budjetointiohje ... 6
Taulukko 3. Määrärahakehys ... 6
Taulukko 4. Tilapalvelukeskuksen tulostavoite ... 7
Taulukko 5. Ruoka-ja puhtauspalvelujen tulostavoite ... 7
Taulukko 6. Talouskehys ... 8
Taulukko 7. Peruskaupungin investointikehys ... 9
Taulukko 8. Konserniyhtiöiden investointikehys ... 9
Taulukko 9. Rahoituskehys ... 10
Taulukko 10. Henkilöstösivukulut ... 14

1. Johdanto

1.1 Talousarvion suunnitteluohjeen tarkoitus

Talousarvion suunnitteluohjeella tarkoitetaan kaupunginhallituksen talousarvion suunnittelun menettelyohjetta laadinta-aikataulusta, tehtäväkohtaisista käyttö-, tuloslaskelma-, investointi- ja rahoitusosien tavoitteista. Suunnitteluohjeessa ohjeistetaan myös palvelu- ja tuotantosopimusten tekemistä ja sopimushinnoittelua. Toimielimet valmistelevat talousarvioehdotuksensa kaupunginhallituksen antamien kehysten ja ohjeiden pohjalta.

1.2 Talousarvion ja taloussuunnitelman laatimisen velvoite

Kuntalain mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio. Hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös kahta tai useampaa vuotta koskeva taloussuunnitelma. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Vuoden 2021 talousarvion suunnitteluohjeissa annetaan kaupungin käyttötalousmenoille ja investointitasolle euromääräinen raami vuodelle 2021.

Kaupunkistrategia on kaupungin keskeisin toimintaa ohjaava asiakirja ja johtamisen väline. Kaupunkistrategian toteuttamisen ja seurannan keskeinen väline on kaupungin talousarvio ja taloussuunnitelma.

Toimielimet antavat lausuntonsa talousarviostaan 30.9.2020 mennessä

1.3 Talousarvion tehtävät ja rakenne

Talousarvio muodostuu käyttötalous- ja tuloslaskelmaosasta sekä investointi- ja rahoitusosasta. Samaa rakennetta noudatetaan taloussuunnitelmassa ja tilinpäätökseen sisältyvässä talousarvion toteutumisvertailussa. Toimintaa ja taloutta suunnitellaan ja seurataan käyttötalousosan, tuloslaskelmaosan, investointiosan ja rahoitusosan näkökulmista.

Käyttötalousosassa asetetaan palvelutavoitteet ja budjetoidaan niiden järjestämisen vaatimat tulot ja menot. Tuloslaskelmaosassa osoitetaan tulorahoituksen riittävyys käyttömenoihin ja poistoihin. Investointiosassa budjetoidaan pitkävaikutteisten tuotantovälineiden kuten rakennusten, kiinteiden rakenteiden ja kaluston hankinta, rahoitusosuudet ja omaisuuden myynti. Rahoitusosassa osoitetaan yhteenvetona rahan lähteet ja käyttö.

1.4 Talousarvion valmisteluaikataulu

Määräaika	Käsittely	Tehtävä
31.8.2020	Talous ja kehittäminen	Talousarvion tuloskorttipohjat asianomaisille
Syyskuu	Toimielimet	Suunnitteluohje ja lausunnot talousarviosta toimielimissä
7.9.2020	Kaupunginvaltuusto	Valtuustoseminaari
8.9.2020	Kaupunginhallitus	Talousarvion 2021 suunnitteluohje ja toimielinkohtainen talouskehys kaupunginhallituksessa
14.9.2020	Kaupunginhallitus	Talousarviokäsittelyä iltakoulussa
18.9.2020	Toimialat	Lautakuntien, kaupunginhallituksen ja kohderahoitteisten tehtävien talousarviot ja tuloskortit on toimitettu talous- ja kehittämispalveluihin
30.9.2020	Toimielimet	Lautakuntien lausunnot talousarviosta ja tuloskorttien käsitelty toimielimissä
30.9.2020	Toimialat	Eurot on syötetty Tabellaan
30.9.2020	Konserniyhteisöt	Yhtiöiden ja yhteisöjen talousarvioesitykset on laadittu ja toimitettu tarvittavilta osin tiedoksi talousyksikköön ja kirjan tekijälle
2.10.2020	Toimialat	Investointisuunnitelma ja -tekstit ovat valmiina ja toimitettu talous- ja kehittämispalveluihin
9.10.2020	Talous- ja kehittäminen	Koko kaupungin talousarvioesitys on koostettu ja toimitettu kaupunginjohtajalle tasapainotusta varten => budjettiriihityöskentely
26.10.2020	Kaupunginhallitus ja valtuusto	Kaupunginjohtajan talousarvioesitys julkistetaan ja esitellään kaupunginhallitukselle ja valtuustolle. Budjetista käydään lähetekeskustelu kaupunginhallituksen ja -valtuuston yhteisessä seminaarissa
2.-4.11.2020	Kaupunginhallitus	Talousarvion käsittely kaupunginhallituksessa
16.11.2020	Kaupunginvaltuusto	Talousarvion käsittely kaupunginvaltuustossa
17.11.2020	Kaupunginvaltuusto	Veroprosentin ilmoittaminen
7.12.2020	Kaupunginhallitus	Talousarvion täytäntöönpano-ohjeet
31.12.2020	Toimialat	Käyttösuunnitelmat toimielimissä

Taulukko 1. Talousarvion valmisteluaikataulu

1.5 Talous- ja henkilöstösuunnittelun vuosikello

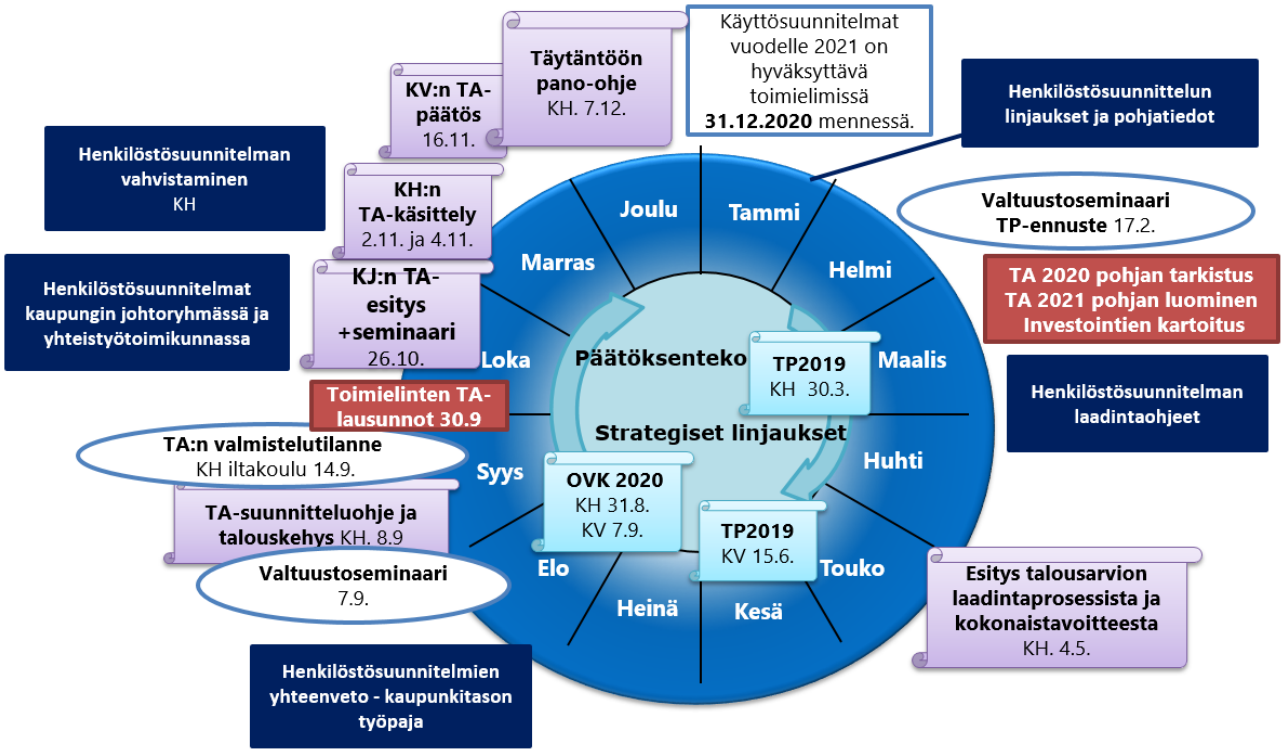

2. Organisaatio ja johtamisjärjestelmä

Talousarviorakenteessa noudatetaan kuntaliiton talousarviosuositusta. Kaupungin palvelutuotanto ja hallinto jaetaan rahoitustavan perusteella budjettirahoitteisiin ja kohderahoitteisiin tehtäviin.

2.1 Budjettirahoitteiset tehtävät

Budjettirahoitteiset tehtävät rahoitetaan valtuuston verorahoitukseen perustuvilla määrärahoilla. Budjettirahoitteiset tehtävät vuonna 2021 ovat:

- Ulkoinen tarkastus- ja arviointi
- Hallinto- ja tukipalvelut
- Perusturvapalvelut
- Sivistyspalvelut
- Elinvoimapalvelut
- Ympäristövalvonta

2.2 Kohderahoitteiset tehtävät

Kohderahoitteisten yksiköiden rahoitus perustuu sisäiseen tai ulkoiseen tulorahoitukseen, joka perustuu palvelujen tuottamisesta saatuihin myynti- ja maksutuottoihin. Kohderahoitteiset tehtävät vuonna 2021 ovat:

- Tilapalvelut
- Ruoka- ja puhtauspalvelut

2.3 Osallisuus ja vaikuttaminen

Kuntalain (410/2015) 22 § mukaan valtuuston on pidettävä huolta siitä, että kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on edellytykset osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Voimassa olevan hallintosäännön (1.1.2020, kv. 20.1.2020 § 7) mukaan osallisuustoiminta kuuluu kaikille kaupungin toimielimille ja toimialoille. Osallisuustoimintaa johtaa kaupunginhallitus, joka vastaa osallisuustoiminnan toteutumisesta koko kaupungin alueella, ja päättää osallisuustoiminnan yksityiskohtaisemmasta organisoinnista. Kaupunginhallitus päättää osallisuustoiminnasta vastaavien viranhaltijoiden tehtävistä ja työnjaosta.

Talousarvion valmisteluun ja päätöksentekoon tulee sisällyttää keskeiset talousarviovuoden aikana toteutettavat kuntalaisten kuulemiset ja suora osallistuminen. Kunnan toimielimet, johto ja viranhaltijat huolehtivat, että kaupungin asukkaat ja palvelujen käyttäjät saavat riittävästi tietoa valmisteltavina olevista yleisesti merkittävistä asioista ja voivat osallistua ja vaikuttaa näiden asioiden valmisteluun.

3. Talouden tavoite ja talouskehykset

3.1 Yleinen taloudellinen tilanne

Kuntataloustilaston tilinpäätöstiedot vahvistavat tilastokeskuksen alkuvuodesta julkistaman arvion kuntatalouden heikentymisestä vuonna 2019. Heikentyminen perustui suurimmaksi osaksi toimintakulujen kasvuun, jota verotuloista sekä valtionosuuksista koostuvan verorahoituksen kasvu ei kuitenkaan pystynyt kattamaan.

Valtionvarainministeriön tekemän taloudellisen katsauksen mukaan bruttokansantuotteen arvioidaan supistuvan 6 prosenttia vuonna 2020. Viennin lisäksi supistuvat yksityinen kulutus sekä yksityiset investoinnit. Julkisten menojen lisääntyminen tukee talouskasvua tänä vuonna. Talouden toipuminen tämän vuoden loppupuolelta alkaen on hidasta taloudenpitäjien luottamuksen laskun sekä epävarmuuden kasvun seurauksena. Investointien toipumista heikentää myös asuinrakentamisen väheneminen.

BKT:n arvioidaan kasvavan 2,5 % vuonna 2021 ja 1,7 % vuonna 2022. Julkinen talous velkaantuu tänä vuonna erittäin nopeasti. Julkisen talouden alijäämä kasvaa yli 8 prosenttiin ja julkisyhteisöjen velka kipuaa yli 70 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Tulojen ja menojen välinen epätasapaino pienenee lähivuosina talouden väliaikaisten tukitoimien päättyessä ja kasvun elpyessä. Julkinen talous pysyy 2020-luvun puoliväliä lähestyttäessä silti edelleen selvästi alijäämäisenä. Talouden näkymät niin Suomessa kuin maailmantaloudessa ovat edelleen hyvin epävarmoja. On oletettu, että covid-19-epidemia hiipuu vähitellen pois ja syksyllä ei tule toista epidemia-aaltoa. Kuluttajien luottamus ja talouden toimintakyky pysyvät kuitenkin heikkoina siihen asti, kunnes sairauteen on löydetty tehokas rokote tai hoito.

3.2 Rovaniemen talous

Rovaniemen kaupungin talous heikkeni merkittävästi vuonna 2019 ja tilikausi jäi 31 miljoonaa euroa alijäämäiseksi. Kaupungin vuosikate oli 12,4 miljoonaa euroa negatiivinen. Rovaniemi konsernin lopullinen alijäämä oli n. 20,8 miljoonaa euroa vuonna 2019.

Kaupungin vuoden 2020 talousarvio on laadittu 5,5 miljoonan euron alijäämäiseksi. Koronaviruksesta johtuen verotulojen ennakoidaan jäävän arvioidusta. Valtion tukitoimet kattavat pääosan menetyksistä, mutta koronavirus vaikuttaa myös toimintatuottojen kertymään negatiivisesti. Osavuosikatsauksessa 1.1.–30.6.2020 on arvioitu koko vuoden alijäämäksi 6,0 miljoonaa euroa. Lisäksi mahdollinen loppuvuodelle ajoittuva poikkeustila voi lisätä alijäämää.

Vuoden 2020 talousarviossa ja vuosien 2021–2022 taloussuunnitelmassa tavoitteena oli, että kaupungin talous kääntyisi suunnitelmavuosina ylijäämäiseksi. Tavoite jää toteutumatta. Talouden tasapainottamisen edellytyksenä on, että aikaisempien vuosien yli 4 prosentin menojen kasvu onnistutaan puolittamaan ja verorahoituksen kasvu on euromääräisesti käyttömenojen kasvua suurempaa. Tavoitteen toteutuminen edellyttää toiminnan sopeuttamista, jotta talous saadaan tasapainoon. Toimenpiteiden mahdollisimman nopea täytäntöönpano edistää tasapainon saavuttamista tulevina vuosina. Suunnitteluohjeessa esitetty kehys johtaa 7,1 miljoonan euron alijäämäiseen tulokseen vuonna 2021. Vuoden 2020 lopussa kumulatiivinen ylijäämä taseella on ennusteen mukaan 7,9 miljoonaa euroa. Taseen kertynyt ylijäämä lähes menetetään vuonna 2021.

3.3 Käyttötalousosa

Kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 4.5.2020 (§ 203), että vuoden 2021 valmistelun lähtökohtana ovat kaupunginvaltuuston hyväksymän (11.11.2019 § 98) taloussuunnitelman mukaiset määrärahat vuodelle 2021, yhteensä enintään 393,62 miljoonaa euroa. Suunnitteluohjeen kehys on **392,10** milj. euroa.

Tulo-menolaji		Budjetointiohje
Toimintatuotot	Myyntituotot	Pysyvien vastaavien myyntivoittoja ja harkinnanvaraisia myyntituottoja tulee kasvattaa ja hintoja korottaa (esim. pysäköintimaksut)
Toimintatuotot	Maksutuotot	Ei-lakisääteisiä ja harkinnanvaraisia maksuja tulee kasvattaa ja hintoja korottaa
Toimintatuotot	Vuokratuotot	Harkinnanvaraisia vuokratuottoja tulee kasvattaa ja hintoja korottaa
Toimintamenot	Henkilöstökulut	Huomioidaan yleiskorotusvaraus neuvottelutuloksen mukaisesti.
Toimintamenot	Palvelujen ostot	Lakisääteisten palvelujen ostojen huomioiminen kysyntää vastaavasti. Sopimusneuvotteluissa ei hyväksytä korotusesityksiä. Harkinnanvaraisten palvelujen ostojen vähentäminen. Koulutus-, matka- ja majoituskulujen vähentäminen.
Toimintamenot	Aineet, tarvikkeet ja tavarat	Budjetoidaan korkeintaan vuoden 2019 tasolle
Toimintamenot	Avustukset	Avustuksia vähennetään
Toimintamenot	Vuokrat	Toimitiloista luopuminen aina kun mahdollista
Toimintamenot	Muut toimintakulut	Budjetoidaan korkeintaan vuoden 2019 tasolle

Taulukko 2. Tulo- ja menolajien budjetointiohje

Määrärahakehyksen toteutuminen edellyttää toimintamenojen kasvun rajoittamista ja toimintatuottojen lisäämistä.

Alla olevassa taulukossa on esitetty tehtävittäin talousarvion laadinnan perustaksi päätettävät määrärahat. Lautakuntien tulee omissa talousarvioesityksissään kohdentaa määrärahat palvelualueille.

Tehtävä/Toimiala M€	Toimielin	TP2019	TA2020	RAAMI 2021
Ulkoinen tarkastus ja arviointi	Tarkastuslautakunta	0,22	0,25	0,25
Hallinto	Kaupunginhallitus	3,34	2,47	-1,60
Hyvinvointipalvelut	Perusturvalautakunta	221,95	223,42	231,00
Hyvinvointipalvelut	Sivistyslautakunta	131,60	132,07	135,50
Elinvoimapalvelut	Elinvoimalautakunta	21,30	20,66	20,50
Ympäristövalvonta	Ympäristölautakunta	5,75	6,39	6,45
Määrärahat yhteensä		**384,16**	**385,26**	**392,10**

Taulukko 3. Määrärahakehys

3.4 Sisäinen liiketoiminta

Tilapalvelukeskus

Tilapalvelukeskukselle laaditaan nettobudjetti tuloslaskelman muotoon, vuokrat lasketaan toimialoille kaupunginhallituksen päättämien sisäisten vuokrien määritysperiaatteiden mukaisesti. Tilojen käytön tehostamiseen on pyrittävä parantamalla tilatehokkuutta ja tilojen käyttöasteita. Näitä edistetään siirtymällä tiiviimpiin ja joustavampiin tilaratkaisuihin. Ensisijaisesti tiivistetään nykyistä tilankäyttöä, sopeutetaan uusia tilatarpeita sijoittamalla toimintoja olemassa oleviin tiloihin sekä luopumalla turhista tiloista. Samoja periaatteita noudatetaan myös kaupunkikonsernin ulkopuolelta vuokrattuihin tiloihin.

Tehtävä	TP2019	TA2020	RAAMI 2021
Tilapalvelukeskus			
Toimintakate	11,80	9,83	10,70
Tulos	-6,00	-3,26	-0,93

Taulukko 4. Tilapalvelukeskuksen tulostavoite

Ruoka- ja puhtauspalvelut

Ruoka- ja puhtauspalveluille laaditaan nettobudjetti tuloslaskelman muotoon ja tulostavoitteena on tehdä tilikaudella vähintään nollatulos. Ruoka- ja puhtauspalvelujen kustannukset huomioidaan toimialojen määrärahoissa sisäisinä menoina ja vastaavasti ruoka- ja puhtauspalveluissa sisäisinä tuloina.

Tehtävä	TP2019	TA2020	RAAMI 2021
Ruoka-ja puhtauspalvelut			
Toimintakate	0,10	0,00	0,00
Tulos	0,10	0,00	0,00

Taulukko 5. Ruoka-ja puhtauspalvelujen tulostavoite

3.5 Tuloslaskelmaosa

Käyttötalousosan määrärahakehyksen perusteella koko kaupungin talouskehys vuodelle 2021 muodostuu siten, että toimintakate eli rahoitettavat nettomenot ovat enintään 381,40 miljoonaa euroa.

Vuoden 2021 valtionosuusmaksatukseen vaikuttaa merkittävästi vuoden 2020 toisessa lisätalousarviossa päätetty koronavirusepidemiaan liittyvä veronmaksulykkäysten aiheuttamien verotulomenetysten tilapäinen korvaus, joka lisää kuntien valtionosuutta 547 milj. € vuonna 2020 ja vähentää valtionosuutta 572 milj. € vuonna 2021. Ennakkolaskelman mukaan kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentti nousee 0,19 prosenttiyksikköä ja on 25,70 % vuonna 2021 (25,51 % vuonna 2020 elokuusta 2020 alkaen). Valtionosuusprosentin nousu johtuu kunnille lailla säädettyjen tehtävien ja velvoitteiden lisääntymisestä vuonna 2021. Tehtävien lisäyksestä aiheutuva kustannusten kasvu rahoitetaan hallitusohjelman mukaisesti täysimääräisesti (100 % valtionosuus), mikä osittain toteutetaan valtionosuusprosenttia korottamalla. Rovaniemen valtionosuus ennakkolaskelman mukaan on 106,9 miljoonaa euroa (Kuntaliiton ennakkolaskelma, 26.6.2020). Lopulliset päätökset vuoden 2021 valtionosuudesta tehdään aivan vuoden 2020 lopussa (edell. VM 30.12.2019 ja OKM 31.12.2019).

Kuntaliiton Kunnallisveroennusteen taustaoletuksena on, että BKT laskee reilu 7 % kuluvana vuonna ja kasvaa maltillisesti noin 1 % ensi vuonna. Veroennusteen suurimmat epävarmuudet liittyvät yhä koronavirukseen ja tämän vaikutuksiin kuntien verotuloihin. Vaikutukset näkyvät viiveellä kunnallisveron ja yhteisöveron heikompana tuottona. Osa tästä heikennyksestä tulisi työllisyyden, ja sitä kautta palkkasumman, aiemmin oletettua heikomman kehityksen ja yritysten oletettua heikomman kannattavuuden myötä. Ennakoimme maksuunpannun ja tilitettävän yhteisöveron laskevan tänä vuonna vajaa 30 %. Rovaniemen veroennuste viimeisimmän tiedon mukaan vuodelle 2021 on 271,8 miljoonaa euroa.

M€	TP2019	TA2020	RAAMI 2021
Toimintakate	**-372,26**	**-375,43**	**-381,40**
Verotulot	252,55	269,00	271,83
Valtionosuudet	97,65	105,75	106,98
Rahoitustuotot ja -kulut	9,70	10,05	10,05
Vuosikate	**-12,36**	**9,36**	**7,45**
Poistot ja arvonalentumiset	-19,21	-14,84	-14,87
Poistoeron muutos	0,32		0,32
Tilikauden yli/alijäämä	**-31,25**	**-5,48**	**-7,10**

Taulukko 6. Talouskehys

Verotulo- ja valtionosuuslaskelmat pohjautuvat Kuntaliiton sekä Valtiovarainministeriön laskelmiin tulevasta kehityksestä. Vuoden 2021 arviot julkisen rahoituksen osalta voivat vielä muuttua olennaisesti.

3.6 Investointiosa

Nykyinen investointitaso ylittää vuosipoistojen määrän ja lisää tulevaisuudessa poistopohjaa. Yleinen kuntatalouden vähimmäistavoite on, että vuosikate kattaa poistot.

Puolet kaupungin investoinneista tulee vuonna 2021 katettavaksi lainarahalla. Palvelu- ja toimitilaverkkoa tulee tehostaa. Investointeja tulee rajoittaa mahdollisuuksien mukaan ja hakea jokaisella toimialalla vaihtoehtoisia palvelutuotantotapoja tai käyttää ostopalveluja. Rakennusten uus- ja peruskorjausinvestoinnit tulee tapauskohtaisesti suunnitella siten, että huomioidaan mahdolliset vaihtoehtoiset investointien rahoitus- ja toteutustavat. Tämä edellyttää palvelutarpeen ja toiminnan pitkäjänteistä suunnittelua, sillä tilaratkaisuissa on varauduttava pitkäaikaisiin vuokrasopimuksiin.

Investointien sitovuudesta valtuusto päättää talousarvion investointiosassa. Kaupunginhallituksella on oikeus päättää taseessaan olevan maaomaisuuden ja rakennusten luovutuksesta tai hankinnasta hallintosäännön mukaisesti. Tilajaostolla on oikeus päättää vain talousarvioon hyväksyttyjen investointien ja muiden pitkävaikutteisten menojen toteuttamisesta hallintosäännössä määritellyn toimivallan rajoissa sen jälkeen, kun lautakunta/toimielin on hyväksynyt investoinnin ja sen vuokravaikutukset. Tilajaostolla on oikeus päättää vastuullaan, kaupungin omistuksessa ja hallinnassa olevien rakennusten myynnistä enintään miljoonan euron asti, joille ei ole kaupungin omassa tai muussa toiminnassa käyttöä ja joiden ylläpitämiseksi ei myönnetä toiminta-avustusta.

Kaupunginhallitus päättää yli miljoonan euron luovutuksista kuultuaan ao. lautakuntaa/toimielintä.

Kaupunginhallituksen, sivistyslautakunnan ja elinvoimalautakunnan osalta investointiosassa esitetään ja hyväksytään hankkeittain investoinnin perustelut ja kokonaiskustannusarvio sekä niihin kohdistuvat valtionosuudet ja muut tulot. Talousarvioon ja taloussuunnitelmaan mukaan otettavasta hankkeesta tulee olla laadittuna asianomaisen toimielimen (esim. lautakunta) hyväksymä tarveselvitys sekä hankesuunnitelma. Tarveselvitystä laadittaessa ja hanketta suunniteltaessa on noudatettava kaupunginhallituksen hyväksymiä ohjeita. Tarveselvitysten laadintaa varten varataan investointiosaan riittävä suunnittelumääräraha. Hankesuunnittelun aiheuttamat kustannukset kohdennetaan hankkeen toteuttajalle. Hankkeita valmisteltaessa on arvioitava ja esitettävä investoinnin vaikutukset käyttötalouteen sekä huomioitava kustannukset asianomaisen tehtäväalueen määrärahoja ja niiden käyttöä suunniteltaessa.

Alustava suunnittelun pohjana oleva investointiraami ja investointien aiheuttama kaupungin lainakannan kasvu on esitetty seuraavassa taulukossa:

M€	TP2019	TA2020	RAAMI 2021
Vuosikate	**-12,4**	**9,4**	**7,5**
Nettoinvestoinnit kaupunki	-19,1	-17,6	-15,0
Lainakanta kasvaa (+)/vähenee (-)	31,5	8,2	7,5

Taulukko 7. Peruskaupungin investointikehys

M€	TP2019	TA2020	RAAMI 2021
Napapiirin Residuum Oy	1,1	1,6	0,4
Napapiirin Energia ja Vesi Oy	23,7	35,7	37,0
Rovaseudun Markkinakiinteistöt Oy	4,1	15,6	7,2
Kiinteistö Oy Lappi Areena	0,5	0,0	0,0
Yhteensä	**29,5**	**52,9**	**44,6**

Taulukko 8. Konserniyhtiöiden investointikehys

3.7 Rahoitusosa

Rahoitusosaan vaikuttavat suurimpina erinä toiminnan ja investointien nettorahavirtojen summat. Jos toimintakate kasvaa ja investointien määrä vähenee, rahoitustoiminnan rahan tarve pienenee samassa suhteessa.

M€	TP2019	TA2020	RAAMI 2021
TOIMINTA JA INVESTOINNIT			
Toiminnan rahavirta	-13,4	9,4	7,0
Investointien rahavirta	-18,1	-17,6	-14,5
Toiminta ja investoinnit netto	**-31,5**	**-8,2**	**-7,5**
RAHOITUSTOIMINTA			
Antolainauksen muutokset	-1,0	-29,3	-6,6
Lainakannan muutokset	51,4	34,8	14,2
Muut maksuvalmiuden muutokset	-1,3	0,0	0,0
Rahoitustoiminta netto	**49,1**	**5,5**	**7,5**
VAIKUTUS MAKSUVALMIUTEEN	**17,6**	**-2,7**	**0,0**
LAINAKANTA	**251,5**	**286,3**	**300,5**

Taulukko 9. Rahoituskehys

4. Henkilöstö

4.1 Henkilöstösuunnittelu

Toimialojen on mitoitettava henkilöstömenonsa ja -resurssinsa vuoden 2021 talousarvioraamiin. Talousarvion valmistelussa tulee huomioida suunnitellut henkilöstön siirrot ja muut suunnitellut henkilöstöresurssien muutokset. Toimialojen tulee arvioida henkilöstömäärän ja palkkakustannusten kehitystä sekä suunnitella toimenpiteet, joilla talousarvioraami voidaan saavuttaa.

Talousarvion valmistelussa tulee hyödyntää eläköitymisen ja muun lähtövaihtuvuuden tarjoama jousto. Toimialojen tulee laatia henkilöstösuunnitelmat henkilöstöyksikön laatimalle lomakepohjalle talousarvion valmistelun yhteydessä.

Uusien vakanssien perustamista ei sallita kuin erityisen perustelluista syistä. Vapautuvien vakanssien tehtävät tulee ensisijaisesti pyrkiä järjestämään toiminnallisilla muutoksilla ilman rekrytointia. Talousarvioon varattuihin määrärahoihin sisältyvien avoinna olevien vakanssien täyttäminen edellyttää toimialajohtajan tai hallinto- ja tukipalvelujen osalta kaupunginjohtajan hyväksymistä. Käytössä olevien vakanssien määrän muutosten tulee perustua toimielinten hyväksymiin henkilöstösuunnitelmiin.

Suunnitelmissa huomioidaan pidemmän aikavälin ennusteet kysynnän kehityksestä sekä palveluiden tuotantotapoihin liittyvät vaihtoehdot. Henkilöstösuunnittelun yhtenä tavoitteena tulee olla palvelutoiminnan tuottavuuden parantaminen. Sen turvaamiseksi on tehtävä esim. tarvittavat päätökset palveluverkossa ja hyödynnettävä henkilöstön vaihtuvuuden tuomat mahdollisuudet uudenlaisen osaamisen ja toimintatapojen kehittämisessä sekä henkilöstömäärän sopeutumisessa. Palkat budjetoidaan uuden organisaation mukaisesti hallintoon ja toimialoille. Palkkojen budjetoinnissa käytetään apuna palkkaliitteitä (ei koske opettajia). Palkkamäärärahoissa huomioidaan edellä mainitulla tavalla toiminnan nykyiset palkkakustannukset ja niihin tulevat virka- ja työehtosopimusten mukaiset korotukset.

Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnissa (449/2007) edellyttää henkilöstö- ja koulutussuunnitelman laatimista. Lain mukaan kunnassa on laadittava yhteistoimintamenettelyssä vuosittain henkilöstö- ja koulutussuunnitelma. Huolellinen henkilöstösuunnittelu on avain kestävään ja kustannustehokkaaseen toimintaan ja se toimii myös välineenä talousarvion laadinnassa.

Henkilöstösuunnitelmaan liittyy kiinteästi koulutussuunnitelma. Koulutussuunnittelulla edistetään henkilöstön osaamisen kehittämistä, varautumista muutoksiin, tuottavuutta ja kilpailukykyä sekä ohjataan osaamisen kehittämistä myös vähemmän koulutusta saaneille. Koulutussuunnitelman laadinnan merkitys korostuu myös taloudellisesta näkökulmasta (mm. laki taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä 1136/2013). Henkilöstöpalvelut -yksikkö hakee vuosittain tammikuussa työllisyysrahastosta edellisen vuoden koulutusten toteuman perusteella koulutuskorvausta. Koulutuskorvauksen hakeminen edellyttää koulutussuunnitelman olemassaoloa ja koulutusten hyväksymistä Personec ESS7 -järjestelmässä.

4.1.1 Henkilöstösuunnitelmalomakkeen täyttäminen

Toimialat ja konsernihallinto täyttävät oman henkilöstösuunnitelmalomakkeensa. Lomake sisältää organisaation henkilöstön jaoteltuna nimikkeittäin sekä palvelussuhdeluonteittain. Taulukko on esitäytetty sisältäen toteutuneet henkilötyövuodet. Henkilöstösuunnitelmataulukon on tarkoitus kerätä arvio henkilötyövuosista (HTV1) nimikkeittäin, palvelussuhteen luonteittain sekä palvelussuhteen lajin mukaan. Jos taulukko ei sisällä tarvittavia nimikkeitä (esimerkiksi alkava uusi nimike), lisätään nimikettä vastaava tieto taulukon loppuun uutena rivinä.

Henkilöstösuunnitelman kirjallinen osa sisältää laadullista tiedonkeruuta toimialan toimintaympäristöstä, sen muutoksista lähivuosina ja muista asioista, jotka suunnitelman edellytetään kattavan. Suunnitelman loppuosaan henkilöstöpalvelut -yksikkö koostaa toimialakohtaisen arvion henkilötyövuosista ja nimikkeistä perustuen täytettyyn taulukkoon. HR-yksikkö koostaa myös koko kaupungin henkilöstösuunnitelman toimialakohtaisten suunnitelmien pohjalta.

Henkilöstösuunnittelun lomakkeet löytyvät drive -kansioista. Henkilöstöpalvelut -yksikkö on antanut oikeudet työtiloihin toimialojen johtajille sekä henkilöstösuunnittelua tekeville toimialojen avainhenkilöille.

Henkilöstösuunnitelma täytetään suoraan drive-kansiossa oleviin tiedostoihin. Tiedostoja ei ole tarkoitus kopioida, eikä tiedostoja saa jakaa muilla tavoin (tietosuojan on toteuduttava).

4.1.2 Koulutussuunnitelmalomakkeen täyttäminen

Koulutussuunnitelma laaditaan ennakolta seuraavalle vuodelle, mutta suunnitelmaa voi ja sitä tulee päivittää ajantasaiseksi kalenterivuoden aikana. Toimialojen koulutussuunnitelmat voivat perustua osaamisen kartoittamiseen, tiimi- ja ryhmäkeskusteluista, yksilöllisistä kehityskeskusteluista sekä muulla tarkoituksenmukaisella tavalla kerätystä tiedosta laadittuihin yhteenvetoihin.

Koulutussuunnitelma muodostuu kahdesta osasta: osaamistarpeiden arviosta ja arvioon perustuvasta suunnitelmasta ammatillisen osaamisen kehittämiseksi. Suunnitelmaan kirjataan henkilöstön keskeiset osaamisen kehittämistarpeet ammattiryhmittäin tai muulla tarkoituksenmukaisella tavalla ryhmiteltynä. Toimialatason suunnitelmassa ei käsitellä yksittäisten työntekijöiden osaamisen kehittämistarpeita. Koulutussuunnitelmalomakepohja löytyy drive-kansiosta.

Koulutussuunnitelma on Sheets-muotoinen lomake. Toimialojen on hyvä laatia yksikkö-/ toimintayksikkötasoiset koulutussuunnitelmat omaan käyttöönsä, mutta henkilöstöpalvelut-yksikön tekemää koulutussuunnittelua varten riittää se, että driveen tallennetaan toimialatasoiset suunnitelmat. Henkilöstöpalvelut -yksikön näkökulmasta on tarkoituksenmukaista, että suunnitelmat on laadittu sillä tasolla, että niiden avulla kyetään laatimaan kaupunkiorganisaation sisäiset koulutusohjelmat, hankkimaan tarpeelliset eri ryhmiä koskevat koulutukset sekä osoittamaan koulutuskorvauskelpoisuus. Toimialojen ja niiden yksiköiden/toimintayksiköiden näkökulmasta on tarkoituksenmukaista huolehtia, että jokainen työnte-

kijä tulee huomioiduksi osaamisen kehittämisen tarpeita tarkasteltaessa. Toimialat huolehtivat, että viimeisin versio koulutussuunnitelmasta on drivessa jatkuvasti saatavilla ja valmis annetun aikataulun puitteissa.

4.2 Henkilöstökulut

4.2.1 Palkat

Toimialojen tulee kokonaisraamin puitteissa kattaa kulloinkin voimassa olevien virka- ja työehtosopimusten mukaiset palkat korotuksineen. Talousarvioehdotukseen palkat budjetoidaan 1.8.2020 alkaen toteutetun yleiskorotuksen mukaisesti. Vuodelle 2021 palkankorotukset budjetoidaan KT:n ilmoittaman 2,07 %:n kustannusvaikutuksen mukaisesti.

4.2.2 Lomarahat

Lomaraha budjetoidaan talousarviossa virka- ja työehtosopimusten mukaisesti. Lomarahat lasketaan 4,5 %:n mukaan.

4.2.3 Henkilösivukulut

Toimialojen tulee varautua alla mainittujen suuruisiin henkilösivukuluihin laatiessaan vuoden 2021 talousarvioehdotusta.

4.2.4 Eläkekulut

KuEL 24,84 %
josta
- Työansiopohjainen eläkemaksu 23,30 % (kaikilla työnantajilla sama, sisältää työntekijän eläkemaksun)
- Työkyvyttömyyseläkemaksu 1,54 % (työnantajakohtainen)

VaEL 25,47 %
josta
- Työansiopohjainen eläkemaksu 23,30 % (kaikilla työnantajilla sama, sisältää työntekijän eläkemaksun)
- Työkyvyttömyyseläkemaksu 2,17 % (työnantajakohtainen)

VaEL:n piiriin kuuluu lukion ja peruskoulun opettajia sekä muuta henkilökuntaa, jolla on oikeus saada eläke valtion varoista.

Eläkemenoperusteisen maksun suuruudeksi budjetoidaan Kevan budjetointiohjeen mukaisesti 6 510 000 euroa. Maksun määräytymiseen vaikuttaa vain ennen vuotta 2005 karttunut maksussa oleva eläkemeno eikä työnantaja voi vaikuttaa maksun suuruuteen.

4.2.5 Muut henkilösivukulut

Sairausvakuutusmaksu 1,53 %
Työttömyysvakuutusmaksu 1,70 % (palkkasummarajan 1300 euroa/vuodessa alittavalta osalta 0,45 %)
Tapaturmavakuutusmaksu 0,70 %

Palkkojen sivukuluprosentit ovat tässä vaiheessa alustavia ennusteita ja niitä tarkistetaan tarvittaessa myöhemmin.

4.3 Henkilöstösivukulujen budjetointi vuodelle 2020

Palkkojen sivukuluprosentit ovat tässä vaiheessa alustavia ennusteita ja niitä tarkistetaan tarvittaessa

Kululaji	Vuosi 2020	Vuosi 2021
Kevan jäsenyhteisön eläkemaksu (KuEL)	24,58 %	**24,84 %**
Valtion eläkejärjestelmän kuntasektorin maksu (VaEL)		
Sairausvakuutusmaksu	17,14 %	**17,35 %**
Työttömyysvakuutusmaksu		
Tapaturmavakuutusmaksu	0,77 %	**1,53 %**
	2,50 %	**1,70 %**
	0,35 %	**0,70 %**
Yhteensä muut kuin opettajat	28,20 %	28,77 %
Opettajat	20,76 %	21,28 %

Taulukko 10. Henkilöstösivukulut

5. Konserniyhtiöt ja -yhteisöt

5.1 Kuntakonsernin johtaminen ja talousohjaus

Uusi kuntalaki korostaa kuntakonsernin johtamista ja ohjausta. Vuodesta 2017 lähtien kunnan talouden kestävyyttä on arvioitu konsernitasolla, niin sanotut kriisikuntakriteerit tullaan uudistamaan ja sitä koskeva lakivalmistelu on käynnissä. Rovaniemen kaupunkikonsernin taloussuunnittelun lähtökohtana on, että talouden tunnusluvut tulee pitää vähintään nykyisellä tasolla. Kaupunkikonsernin omavaraisuusaste vuonna 2019 oli 42,6 prosenttia ja lainakanta 5 068 euroa asukasta kohden. Konsernin tilikauden alijäämä oli -20,8 miljoonaa euroa vuonna 2019. Taseen kumulatiivinen ylijäämä 31.12.2019 oli 100,8 miljoonaa euroa.

5.2 Konserniyhteisöjen tulostavoitteet

Kaupungin tytäryhteisöjen tulee laatia talousarvionsa seuraavien tavoitteiden mukaisesti:

1. Yhteisön tilikauden tulos on vuosittain positiivinen
2. Yhteisön tulorahoitus kattaa liiketoiminnan käyttö- ja pääomakulut
3. Liiketoiminnan riskit on suojattu siten, ettei yhtiöiden perustehtävän toteutus vaarannu
4. Kuntayhtymien kustannustason nousu ei ylitä yleistä kustannustason nousua ja kaupungin peruspääomalle tulee maksaa vähintään 3 % korko. Ounastähti kuntayhtymän tavoitteena on tulouttaa kaupunginvaltuuston päättämä euromäärä

6. Taloutta ja toimintaa koskevat ohjeet ja säännöt

6.1 Lainsäädäntö, kansalliset suositukset ja periaatteet

Taloudenhoitoa ja sen järjestämistä ohjaavat kuntalain 13. luku, kirjanpitolaki ja -asetus, kirjanpitolautakunnan ja sen kuntajaoston antamat ohjeet sekä Jhs (Julkisen hallinnon suositukset) -suositus 199 kunnan talousarviosta ja taloussuunnitelmasta.

Kunnan ja kuntayhtymän taloutta koskevat säännökset on koottu kuntalain (410/2015) 110 - 120 pykäliin. Valtuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta. Talousarvion valmistelusta vastaa kunnanhallitus sekä kukin toimielin omalla tehtäväalueellaan. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa, ja että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan.

Kirjanpito tulee järjestää siten, että sen avulla voidaan seurata talousarvion toteutumista tilinpäätöksessä laadittavassa talousarvion toteutumisvertailussa (KuntaL 113 §). Toisaalta talousarviossa noudatetaan kirjanpidon suoriteperustetta määrärahan ja tuloarvion ottamisessa talousarvioon. Kirjanpitokäytäntö ohjaa näin menon ja tulon merkitsemistä talousarviossa ja sen toteutumisvertailussa. Talousarviossa käytetään käsitteitä meno tai tulo kaikista taloustapahtumista.

Talousarviossa menoa käytetään yleiskäsitteenä tarkoittaen talousarviovuodelle jaksotettujen toimintamenojen lisäksi myös muuta rahankäyttöä muun muassa investointimenoa, lainanlyhennystä, antolainausta sekä peruspääoman lisäystä. Talousarviovuodelle jaksotettuja tuloja ovat esimerkiksi verotulot, valtionosuudet, maksu-, myynti- ja muut toimintatulot, korkotulot ja muut rahoitustulot sekä lainanotto.

Yksi keskeisimpiä kuntalakiuudistuksen tuomia talousarvion sisältömuutoksia on, että ”Talousarvion on toteutettava kuntastrategiaa eli talousarviotavoitteet on johdettava kuntastrategiasta.”

Asetettavat tavoitteet kohdistuvat olennaisiin toimintoihin ja ohjaavat kehittämään toimintatapoja ja siten parantamaan toimintojen tuloksellisuutta. Talousarviossa asetettavien tavoitteiden tulee olla selkeitä, jotta niitä voidaan mitata mahdollisimman konkreettisilla mittareilla ja menetelmillä.

Toiminnan tavoite on talousarviossa kaupunginvaltuuston tehtäväkohtaisesti asettama määrärahan käyttötarkoitusta, palvelutuotannon määrää tai laatua tai toiminnan kehittämistä ohjaava tavoite. Kaupunginvaltuusto päättää talousarvion käsittelyn yhteydessä, mitkä tavoitteista ovat sitovia. Muut tunnusluvut esitetään perusteluina. Talousarvion toteutumista seurattaessa seurataan myös näiden mittareiden kuvaamien toimintojen toteutumista.

6.1.1 Resurssien jako tehtäville ja hankkeille

Budjettirahoitteisessa toiminnassa budjetoinnin tärkein tehtävä on verorahoituksella koottujen tulojen jakaminen määrärahoina eri tehtäville. Kohderahoitteisessa toiminnassa, jossa rahoitus perustuu suoritteiden myynnistä saataviin tuloihin, ovat tulonodotukset menojen budjetoinnin lähtökohtana.

<u>Tavoitteiden sitominen resursseihin Kuntalain 110 §:n mukaan</u> tavoitteet tulee sitoa niihin osoitettuihin voimavaroihin. Tämä tarkoittaa, että talousarviossa osoitetaan toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Toisaalta tavoitteiden tehtävänä on osoittaa, mitä vaikutuksia varojen käytöllä

on tarkoitus saada aikaan. Määräraha on valtuuston toimielimelle antama, euromäärältään ja käyttötarkoitukseltaan rajattu valtuutus varojen käyttämiseen määrättyjen tavoitteiden toteutumiseksi. Tuloarvio on vastaavasti valtuuston toimielimelle asettama tulotavoite, joka on sidottu kunnan palvelutavoitteisiin ja niiden toteuttamiseen tarvittaviin menoihin. Tavoiteasettelun ja budjetoinnin yhdistäminen on vaativa tehtävä. Erityisesti se on sitä asiakaslähtöisten tavoitteiden budjetoinnissa.

6.1.2 Tasapainoperiaate

Kuntalaki velvoittaa kuntaa huolehtimaan tulorahoituksen riittävyydestä ja maksuvalmiuden säilyttämisestä. Suunnitellun toiminnan ja hankkeiden on oltava realistisia suhteessa käytettäviin varoihin. Taloussuunnitelmassa on esitettävä yksilöidyt toimenpiteet edellisiltä tilikausilta kertyneen tai kuluvalta tilikaudelta kertyvän alijäämän kattamiseksi. Muodollista tulojen ja menojen tasapainottamista vuositasolla ei kuitenkaan edellytetä. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan. Kuntalain 110 §:n säännös alijäämän kattamisvelvollisuudesta koskee myös kuntayhtymää. Kunta, jonka kuluvan vuoden tasearvio on ylijäämäinen, voi sen sijaan tehdä alijäämäisen taloussuunnitelman. Suunnitelman alijäämäisyys ei kuitenkaan saa olla suurempi kuin talousarvion laadintavuoden tasearvion mukainen kertynyt ylijäämä.

6.1.3 Brutto- ja nettoperiaate

Bruttoperiaate tarkoittaa, että menot ja tulot budjetoidaan erikseen määrärahoina ja tuloarvioina. Menettely on perusteltu silloin, kun tehtävä rahoitetaan pääsääntöisesti verorahoituksella. Myös silloin, kun tehtävän menot eivät riipu siihen kohdistuvista tuloista, on bruttoperiaate ensisijainen, vaikka tulojen määrä olisi merkittävä. Nettoperiaate tarkoittaa, että talousarviossa sitovuus määrätään nettomääräisesti tulojen ja menojen erotuksena.

6.1.4 Suorite- ja realisointiperiaate

Menojen suoriteperiaate tarkoittaa, että talousarvioon ja -suunnitelmaan otetaan varainhoitovuoden aikana vastaanotetuista tuotannontekijöistä aiheutuvat tulot ja muut sellaiset menot, joiden suorittamiseen kunta on varainhoitovuoden aikana sitoutunut. Tulojen realisointiperiaate tarkoittaa, että talousarvioon ja -suunnitelmaan otetaan varainhoitovuoden aikana suoritteiden luovuttamisesta aiheutuvat ja muut lopullisesti kunnalle kuuluvat tulot.

6.1.5 Täydellisyysperiaate

Täydellisyysperiaatteen mukaan talousarvioon on otettava kunnan rahan käyttö ja rahan lähteet kokonaisuudessaan. Tiedossa olevia menoja tai tuloja ei voi jättää talousarviosta pois. Täydellisyysperiaatteen mukaan myös kunnan eri tehtävien sisäiset ostot ja myynnit otetaan talousarvioon, vaikka niihin ei suoraan liittyisi rahan käyttöä.

6.1.6 Kehysbudjetointiperiaate

Valtuustolla on laaja harkintavalta päättää talousarvion määrärahakokonaisuuksista. Pääsääntöisesti määräraha asetetaan tehtäväkohtaisena siten, että toiminnan tavoitteet ja niiden saavuttamiseen varatut varat ovat yhdistettävissä talousarviossa. Talousarvion kehysajattelussa voidaan myös esimerkiksi lautakunnalle tai kokonaiselle palvelualueelle osoittaa kokonaismääräraha useiden eri tehtävien hoitamiseen.

6.2 Kaupungin hallintosääntö

Hallintosäännön 73 §:n mukaan kaupunginvaltuusto hyväksyy talousarviossa toimielimille sitovat toiminnan ja talouden tavoitteet sekä euromääräiset sitovuudet. Talousarviossa valtuusto hyväksyy kaupunkikonsernin tytäryhteisöille, kuntayhtymille ja säätiöille tulostavoitteet. Kaupunginhallitus hyväksyy vuosittain talousarvion suunnitteluohjeet. Ohjeet sisältävät suunnittelukehykset. Toimielimet laativat talousarvioehdotuksensa kaupunginhallituksen hyväksymän aikataulun mukaan.